

Nis Petersen, den uaktuelle digter?

af Ditte Johanne Rieder

Den 22. januar er digteren Nis Petersens 126-års fødselsdag. Han døde i marts 1943, 46 år gammel. Hans fætter, digterpræsten Kaj Munk, blev dræbt året efter. Han var 45. Mens Kaj Munk stadigvæk er kendt, er Nis Petersen gået i glemmebogen. I 2021 hed det i Weekendavisen, at ingen under 50 i dag kender til Nis Petersen. Selv er jeg beviset på det modsatte. Men hvad gemmer der sig bag påstanden om Petersens irrelevans? Er Nis Petersen blevet uaktuel? Har han nogensinde været aktuel?

Hans to sange i den 18. udg. af Højskolesangbogen (og stadig én i den 19.), tyder på noget andet. I præsentationen af digteren beskriver Højskolesangbogen selv Petersen som digteren, der aldrig rigtig blev berømt. Er berømmelse vigtig for den litterære eller historiske bedømmelse? Næppe. For berømmelsen har ingen indvirkning på det evigt gyldige. Og det med den manglende berømmelse er en sandhed med modifikationer.

I 1970'erne satte Hans Holm melodi til Petersens digt "De små børns smil", som altså er med i Højskolesangbogen. Sangeren Erik Grip har sat en lang række af Nis Petersens digte i musik. Så sent som i 2019 fortolkede sangeren Peter Abrahamsen ti af Petersens digte på et nyt album. Kaster man et blik på mediearkiver fra dette århundrede alene, vil man opdage at han jævnligt nævnes igennem årene. Med andre ord er Petersen hverken glemt eller uden den mindste berømmelse. Også i sin egen samtid havde Petersen en stærk indvirkning på mennesker. Således blev den unge, kristne modstandsmand Christian Ulrik Hansen, der blev skudt af tyskerne et år efter Petersens død, stærkt påvirket af digterens afgang fra verden. Christian U. følte "ikke en dump smerte, men en stille hellig sorg over, at nogle af dem, der kæmpede ved min side ... var gået bort".

Christian Ulrik Hansen beskriver sorgen over digterens død, som var det en af hans modstandskammerater, der var faldet. Hansen anså endda Petersen digtning som profetisk. Digtet "Da Seeren tav" fra 1940 følte han ligefrem var skrevet til ham. At digtet beskrev den samtid, han selv levede i: "Ikke for løgn og ondskab, siger den høvding og herre, men kun for ækel lunkenhed, vil jeg udspy jer af min mund". Ifølge Hansen hørte man i de ord landets sande tilstand: ækel lunkenhed, samarbejdspolitik og nærmest ingen modstand i krigens første år.

Det rørte noget i den unge Hansen – han var født i 1921. Nis Petersen var aktuel om nogen for ham. Okay, Petersens sprog kan for en moderne læser synes ret svulstigt. Er det for meget? Nej, ikke tiden taget i betragtning. Men det er hårdt. Alligevel er der i hårdheden en dybde, som også har sin egen skønhed. Måske er det netop det hårde, ja nærmest overdrevne sprog, der forskrækker, og får folk til at mene, at han er uaktuel. For sammenlignet med eftertidens modernistiske digtere er der mange store følelser: religiøse, personlige, nationale og selvopofrende.

Petersens digtning indeholder det hårde og det milde på samme tid, ligesom hans digtning også er præget af det abstrakte og det konkrete. Det abstrakte som det evigtgyldige, det mange vil forbinde med 'ægte' digte: Det er kærlighedsdigte, barndomsdigte, religiøse digte. Petersen rækker dog ud over dette, nemlig i det konkrete. For hans digte er ofte bundet til en bestemt situation. "Da Seeren Tav" blev skrevet omkring Danmarks besættelse. Her er konkret historisk forankring og refleksion. Sådan er også andre af hans digte foranlediget af hans egen historiske samtid. Og selvom de er skrevet i en bestemt anledning, bliver de ikke mindre aktuelle af den grund. Måske de tværtimod bliver aktuelle for os, når situationen i vores egen tid kræver det? Tag for eksempel Petersens digt "Ukraine", skrevet i Petersens ungdomsår – tidligst i 1918, senest i 1920.

Digtet bærer tydeligt præg af den kontekst, det er skrevet i. Det begynder: "Da de polske Grevers Laksko traadte Dansen i Paris, hvor der handledes om Tysklands og det store Østs Forlis", og handler således om Versaillestraktaten – og forhåbningerne for selvstændighed for ukrainerne. Under Første Verdenskrig og i tiden derefter var landet gerådet ud i en selvstændighedskrig. Digtet beskriver det ukrainske folks trængsler i krigen. Petersen nævner ikke angriberen, men det nye Ukraine blev hurtigt løbet over ende af Sovjetunionen. Krigens gru står tydeligt frem i digtet. Særlig vigtigt for Petersen er ukrainernes udholdenhed. Ukrainerne tryglede Gud om fred efter lang tids kamp og krig. Men folkets styrke kom til udtryk, da "Petlura [daværende minister for militære anliggender] haarde Stemme kaldte ud til sidste Mand. Det var dengang, da – Europa! – Ukraines tapre Sønner greb til Riflen for at hjælpe deres Gud med mer' end Bønner". Petersen tegner her et billede af et gudfrygtigt folk, der netop derfor er handlekraftige. De griber til våben og kæmper for deres frihed.

Digtet er i dag et historisk digt, men skrevet som et aktuelt digt. Og aktualiteten er fornyet. Vi kunne jo nemt erstatte Petluras navn i Petersens digt med Zelenskyjs. Det er

et digt om den lille mod den store, diktaturet mod friheden. På den måde er det jo også evigtgyldigt. Digtet er en hyldest til Ukraine, til deres styrke og udholdenhed. Også Petersen vidste, at ukrainernes styrke er deres udholdenhed og stædighed: for "fra Czar Peters Tid i aldrig slukket Strid, Frihedskampen, som har ranket dine Bønders brede Nakker". Ukrainerne har i Petersens forståelse altid været beredte til at kæmpe for det, der var dem kært. Deres land og deres frihed.

Petersen kunne også digte om det "Brændende Europa", som blandt andet omhandler krig. Det kan i hvert fald ramme mig i dag. For er der ikke også en sandhed midt i krigens gru? Om det er et profetisk digt, ved jeg ikke. Men Petersen påpeger, hvordan krigen kan følges ad med hykleri.

Den helt aktuelle sag om store bededags afskaffelse for at skaffe penge til krig og forsvar er, hvis jeg må være enig med Petersen, også en slags hykleri. Ja, der er krig i Ukraine, ja, det giver mening af søge finansiering til at hjælpe vores ukrainske frænder. Men hvordan kan det dog hjælpe at afskaffe en helligdag? Jeg vil ikke gøre mig klog på det økonomiske. Men i krisetider er det uhørt vigtigt at have noget at søge trøst i. En Gud at vende sig til, som Petersen gjorde. Som Christian Ulrik Hansen gjorde. Der er brug for troen og kirken. Der er brug for en styrkelse heraf, ikke en svækkelse. Men regeringen søger en svækkelse af kirken.

Måske Store Bededag i sig selv ikke virker vigtig. Men den betyder noget. Ligesom et digt kan betyde noget for mig. Eller kunne få en ung mand som Christian Ulrik Hansen til at tage kampen op mod nazismen under Besættelsen. Så der er en helt forkert symbolik i at søge at fjerne en helligdag. En uforståenhed over for, at ånd betyder noget for kampen for frihed.

Statsministeren citerede i sin nytårstale "Dejlig er jorden". Jeg synes, det havde været mere passende, om hun havde læst et stykke af Nis Petersens "Ukraine". Da kunne hun have afsluttet med ordene: "Vi maa bøje os i Hyldest for den underskønne Vælde i din tøjlesløse Rytme – vi vil bøje os og smelde; Ave! Ave! Ukraine!". Uden kirken, uden helligdage, uden ånd og tid til samme, er der jo slet ikke tid eller plads til englens sang.

Ditte Johanne Rieder er stud.theol